

Καλλιεργώντας κλίμα συμπερίληψης στο σχολείο

Κατερίνα Αραμπατζή –Σ.Ε.Ε. ΠΕ02

Κατερίνα Μπαζίγου – Σ.Ε.Ε. Εκπαίδευσης για την Αειφορία

Αντιγόνη - Μέλισσα Χατζηϊωάννου – Σ.Ε.Ε. ΠΕ07

1^ο ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Αττικής

Ολιστική
προσέγγιση του
σχολείου
(whole school approach)

- Αειφόρο Σχολείο στο πλαίσιο της Ατζέντας 2030
- Το Δημοκρατικό Σχολείο του Συμβουλίου της
Ευρώπης

4 ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

17 Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης - ΟΗΕ

Να διασφαλίσει, έως το 2030, ότι όλοι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τη γνώση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, και μεταξύ άλλων, μέσω της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και μέσω του βιώσιμου τρόπου ζωής, να προάγουν **τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, την προώθηση της ειρήνης και της μη-βίας, την ταυτότητα του παγκόσμιου πολίτη, καθώς και την αναγνώριση της πολιτιστικής ποικιλότητας και της συμβολής της στη βιώσιμη ανάπτυξη**

Δεξιότητες δημοκρατικού πολιτισμού & δείκτες δημοκρατικού σχολείου

Ανοιχτότητα στην πολιτισμική ετερότητα	
Δείχνει ενδιαφέρον να μάθει τις πεποιθήσεις, τις αξίες, τις παραδόσεις και τις κοσμοθεωρίες άλλων ανθρώπων.	
Εκφράζεται θετικά για την ευκαιρία να γνωρίσει άλλους πολιτισμούς και κουλτούρες.	
Επιδιώκει και καλοδέχεται ευκαιρίες να συναντήσει ανθρώπους με διαφορετικές αξίες, έθιμα και συμπεριφορές.	
Επιδιώκει να έρθει σε επαφή με άλλους ανθρώπους προκειμένου να γνωρίσει την κουλτούρα τους.	
Σεβασμός	
Δίνει χώρο σε άλλους να εκφραστούν.	
Σέβεται ρητά τους άλλους ως ισότιμους ανθρώπους.	
Μεταχειρίζεται τους πάντες με σεβασμό ανεξαρτήτως της πολιτισμικής καταγωγής τους.	
Σέβεται ρητά τις θρησκευτικές διαφορές.	
Δεσμεύεται ρητά να μη μείνει απαθής όταν παραβιάζονται τα δικαιώματα και η αξιοπρέπεια των άλλων.	
Αυτοεκτίμηση	
Εκφράζει την πεποίθηση ότι μπορεί να φέρει σε πέρας δραστηριότητες που έχει σχεδιάσει.	
Εκφράζει την αυτοπεποίθηση ότι μπορεί να ξεπεράσει εμπόδια όταν επιδιώκει έναν στόχο.	
Δείχνει ότι αισθάνεται πως διαθέτει την δεξιότητα να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της ζωής.	
Δείχνει ότι διαθέτει την ευρηματικότητα για να χειριστεί απρόβλεπτες καταστάσεις.	
Ανεκτικότητα απέναντι στην αμφισημία	
Τα πηγαίνει καλά με άλλους ανθρώπους που διαθέτουν μια πληθώρα διαφορετικών αντιλήψεων.	
Δείχνει ότι μπορεί να αναβάλει προσωρινά τις κρίσεις του/της για τους άλλους ανθρώπους.	
Αισθάνεται άνετα σε καινούργιες και άγνωστες συνθήκες.	
Αντιμετωπίζει την αβεβαιότητα με θετικό και εποικοδομητικό τρόπο.	

Ενσυναίσθηση	
Μπορεί να διακρίνει πότε κάποιος/α χρειάζεται τη βοήθειά του/της.	
Εκφράζει τη συμπάραστασή του/της για τα άσχημα πράγματα που βλέπει να συμβαίνουν σε άλλους ανθρώπους.	
Προσπαθεί να καταλάβει καλύτερα τους άλλους, προσπαθώντας να φανταστεί τα πράγματα μέσα από τη δική τους οπτική.	
Λαμβάνει υπόψη του/της τα συναισθήματα των άλλων ανθρώπων όταν λαμβάνει αποφάσεις.	
Ευελιξία και προσαρμοστικότητα	
Τροποποιεί τις απόψεις του/της αν καταλάβει, με λογικά επιχειρήματα, ότι είναι απαραίτητο.	
Μπορεί να αλλάξει τις αποφάσεις του/της αν οι συνέπειές τους δείχνουν ότι είναι απαραίτητο.	
Προσαρμόζεται σε νέες καταστάσεις, χρησιμοποιώντας μια καινούργια δεξιότητα.	
Προσαρμόζεται σε νέες καταστάσεις εφαρμόζοντας γνώσεις με διαφορετικό τρόπο.	
Μπορεί να τροποποιήσει τη συμπεριφορά του/της προκειμένου να ταιριάζει με άλλες κουλτούρες.	
Γλωσσικές και επικοινωνιακές δεξιότητες	
Μπορεί να εκφράσει τις σκέψεις του/της για ένα πρόβλημα.	
Ζητά από τους ομιλητές να επαναλάβουν τα λεγόμενά τους αν δεν του/της ήταν σαφή.	
Κάνει ερωτήσεις που δείχνουν ότι κατανοεί τη θέση των άλλων.	
Μπορεί να αποφύγει επιτυχώς τις διαπολιτισμικές παρεξηγήσεις.	
Ικανότητες συνεργασίας	
Οικοδομεί θετικές σχέσεις με τα άλλα μέλη της ομάδας.	
Προσπαθεί ενεργά να οικοδομήσει συναίνεση προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της ομάδας.	
Όταν εργάζεται μέσα σε μια ομάδα, ενημερώνει τους υπόλοιπους για οποιαδήποτε σχετική ή χρήσιμη πληροφορία.	
Όταν συνεργάζεται με άλλους, υποστηρίζει τους άλλους ανθρώπους παρά τις διαφορετικές οπτικές που μπορεί	

Συμπερίληψη ή ένταξη;

- Η συμπερίληψη συνιστά μετεξέλιξη του όρου «ένταξη», δίνοντας έμφαση στην ισότιμη συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών ανεξαιρέτως άλλων χαρακτηριστικών πέρα από τη μαθητική τους ιδιότητα σε όλες τις δραστηριότητες, μέσα και έξω από τη σχολική αίθουσα, καθώς και στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων όλων των μαθητών στο μέγιστο βαθμό.
- Στο πλαίσιο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, όλα τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να φοιτήσουν στο σχολείο της γειτονιάς τους.

Διαφορετικότητα ως προς

- Εθνικότητα
- Θρήσκευμα
- Σεξουαλικό προσανατολισμό
- Εμφάνιση
- Σωματότυπο
- Αναπηρίες
-

Για να πετύχουμε:

- Ασφάλεια
- Αποδοχή
- Συμπερίληψη
- Αυτοπροσδιορισμό
- Αυτοεκτίμηση

Σημεία που χρειάζονται προσοχή

- **Αποφυγή στερεοτύπων** (ξένος είναι δεν καταλαβαίνει)
- **Συμπεριληπτική γλώσσα** (μαθητές και μαθήτριες)
- **Αποφυγή στιγματισμού μέσα από ειρωνικά ή υποτιμητικά σχόλια** (εσύ χοντρούλη)
- **Αποφυγή εστίασης στη διαφορετικότητα – εξωτισμός** (εσείς οι Ρομά είστε καλοί στο τραγούδι)
- **Αποφυγή διαχωρισμού στις σχολικές δραστηριότητες**

Προτάσεις

- **Μηδενική ανοχή**
- **Αυξημένη εποπτεία** ώστε να αποτραπούν περιστατικά σχολικού εκφοβισμού, βίας ακόμα και «αθώα» πειράγματα
- Ενταξη σχετικών κανόνων στον **Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας**
- **Αποφυγή νουθεσίας** σχετικά με τη διαφορετικότητά τους-παροχή της δυνατότητας έκφρασης
- **Αποφυγή δημοσιοποίησης** ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, ακόμα και αν τα κίνητρά μας είναι θετικά
- **Επιμόρφωση** εκπαιδευτικών από ειδικούς σε θέματα διαφορετικότητας και λειτουργίας ομάδων

Ναι, αλλά
κάποιοι
διαφωνούν...

- Το διεθνές και το εθνικό δίκαιο κατοχυρώνουν τη συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών στη σχολική ζωή ανεξάρτητα από καταγωγή, φύλο, σεξουαλικό προσανατολισμό ή άλλο στοιχείο της ταυτότητάς τους

Η εκπαίδευση είναι δικαίωμα και όχι παραχώρηση

- Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού άρθρα 28-30:
- Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση [...] :
- α. καθιστούν τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους,
- Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 14:
- 1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση.
- 2. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ευχέρεια δωρεάν παρακολούθησης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Σχολικό κλίμα

- Το κλίμα του σχολείου είναι η κυρίαρχη ατμόσφαιρα, αυτό που νιώθουμε μόλις περάσουμε την πόρτα του σχολείου.
- Επιδρά σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας, μαθητές/τριες, εκπαιδευτικούς, γονείς και σχετίζεται με το πώς τα μέλη αυτά αλληλεπιδρούν.
- **Ο ρόλος της Διεύθυνσης του σχολείου είναι κρίσιμος για τη δημιουργία του κατάλληλου κλίματος.**
- Τι κλίμα θέλετε να δημιουργήσετε στο σχολείο σας;

10/19/22

Γεώργιος Ιακωβίδης (1853 – 1932)
Η προσφυγοπούλα ή Κοιμισμένη ανθοπώλις
Συλλογή ιδρύματος Ε. Κουτλίδη, αρ, έργου 290

Π.χ. μαθητές/τριες
πρόσφυγες/μετανάστες

Θα πρέπει να
θυμόμαστε ότι...

Η δυσκολία προσαρμογής στο εκπαιδευτικό σύστημα έχει συσχετιστεί με την περιθωριοποίησή τους λόγω

- της άγνοιας της κυρίαρχης γλώσσας
- το φόβο συμμετοχής στην εκπαιδευτική διαδικασία λόγω της περιορισμένης χρήσης της κυρίαρχης γλώσσας
- του στρες που βιώνουν από την εμπειρία σύγκρουσης ανάμεσα στις εκπαιδευτικές εμπειρίες τους στη χώρα καταγωγής και στη χώρα υποδοχής

(Boman and Edwards 1994; Humpage 1999; Hyman, Vu, and Beiser 2000)

Μπαίνουμε στα παπούτσια των άλλων...

- Πώς σου φαίνεται να έχεις τραυματικές εμπειρίες ξεριζωμού και βίαιης μετακίνησης και να είσαι σε μια χώρα, όπου το παρόν και το μέλλον σου είναι αβέβαιο;
- Πώς σου φαίνεται, όταν ακούς για 15 λεπτά μία ξένη γλώσσα από κάποιον που σου απευθύνεται, χωρίς να μπορείς να καταλάβεις;
- Πώς σου φαίνεται να μην έχεις προηγούμενη σχολική εμπειρία, ενώ είσαι ένα παιδί σχολικής ηλικίας και πρώτη φορά φοιτάς σε ένα σχολείο;
- Πώς σου φαίνεται να είσαι γονιός και να μην έχεις καμία ενημέρωση για το πότε ξεκινά και τελειώνει μια σχολική μέρα, ποιο είναι το πρόγραμμα του σχολείου και καμία διαβεβαίωση για το πώς θα γίνει δεκτό το παιδί σου στο σχολείο;

Τι πρέπει να διασφαλίσουμε;

Ανοικτό, υποστηρικτικό
εκπαιδευτικό περιβάλλον

Σταθερή σχέση
εμπιστοσύνης με κάποιον
σημαντικό ενήλικο (πχ.
εκπαιδευτικό)

Αυστηρή και συνεπή
στάση κατά των
ρατσιστικών
συμπεριφορών

Σεβασμό & ανάδειξη της
γλωσσοπολιτισμικής
ποικιλομορφίας

Ενίσχυση της
αυτοεκτίμησης & της
περηφάνιας των παιδιών

Δεκτικότητα απέναντι στις
οικογένειες των
μαθητών/ριών

Ανάπτυξη ισορροπημένης
ταυτότητας και
αισθήματος ανήκειν στο
σχολείο

Δημιουργία
συνεργατικών/φιλικών
σχέσεων και κλίματος
εμπιστοσύνης

Ενεργοποίηση ελπίδας και
προοπτικής στο νέο
περιβάλλον

Παρατηρώντας

Έχουν αρχίσει τα παιδιά να δημιουργούν σχέσεις με άλλους/ες συμμαθητές/τριες;

Τι κάνω για να βοηθήσω τα παιδιά να αναπτύξουν σχέσεις με τους συνομηλίκους τους;

Κάνουν παρέα μεταξύ τους στην αυλή ή είναι συνήθως μόνα τους;

Τι κάνω όταν ένα παιδί αποκλείεται από την ομάδα;

Μερικές πρακτικές ιδέες

Σχολική συνοχή

Μια αλληλουχία συναισθηματικών καταστάσεων

Σχολική Συνοχή

Σχέσεις που βασίζονται στην ενσυναίσθηση, τον έπαινο, την προσοχή με καθαρό και συνεχή τρόπο

Ο/η μαθητής/τρια αισθάνεται ισότιμο μέλος της σχολικής κοινότητας

Ο/η μαθητής/τρια ανταποκρίνεται και εμπλέκεται σε όλες τις πτυχές της σχολικής ζωής και βελτιώνονται οι ακαδημαϊκές του/της επιδόσεις.

Τεχνικές που βασίζονται στη συμμετοχή σε δραστηριότητες σε εξωτερικό χώρο και **δεν απαιτούν γλωσσική επικοινωνία ή ακαδημαϊκές επιδόσεις**

- Διαγωνισμός ταινιών
- Μουσικές δράσεις
- Αθλητικές δραστηριότητες
- Μαγειρική/φεστιβάλ μαγειρικής
- Εκπαιδευτικές επισκέψεις (μουσεία κ.λπ.)
- Εκθέσεις ζωγραφικής/φωτογραφίας
- Αναμόρφωση σχολικού χώρου (τάξη, σχολείο, σχολικός κήπος)

Γνωριμία...

- Ξεναγώ στο σχολείο μου
- Εντοπίζω στον χάρτη τη χώρα μου
- Δείχνω τη σημαία της χώρας μου και ό,τι άλλο νομίζω ότι θέλω να μοιραστώ για τον τόπο καταγωγής μου.
- μέσω του χάρτη
Σε ένα παγκόσμιο χάρτη δείχνω τη διαδρομή που ακολούθησα από την χώρα μου για να έρθω στην Ελλάδα

Εικονογραφημένο πρόγραμμα

(μόνο για πρόσφυγες!!!!!!)

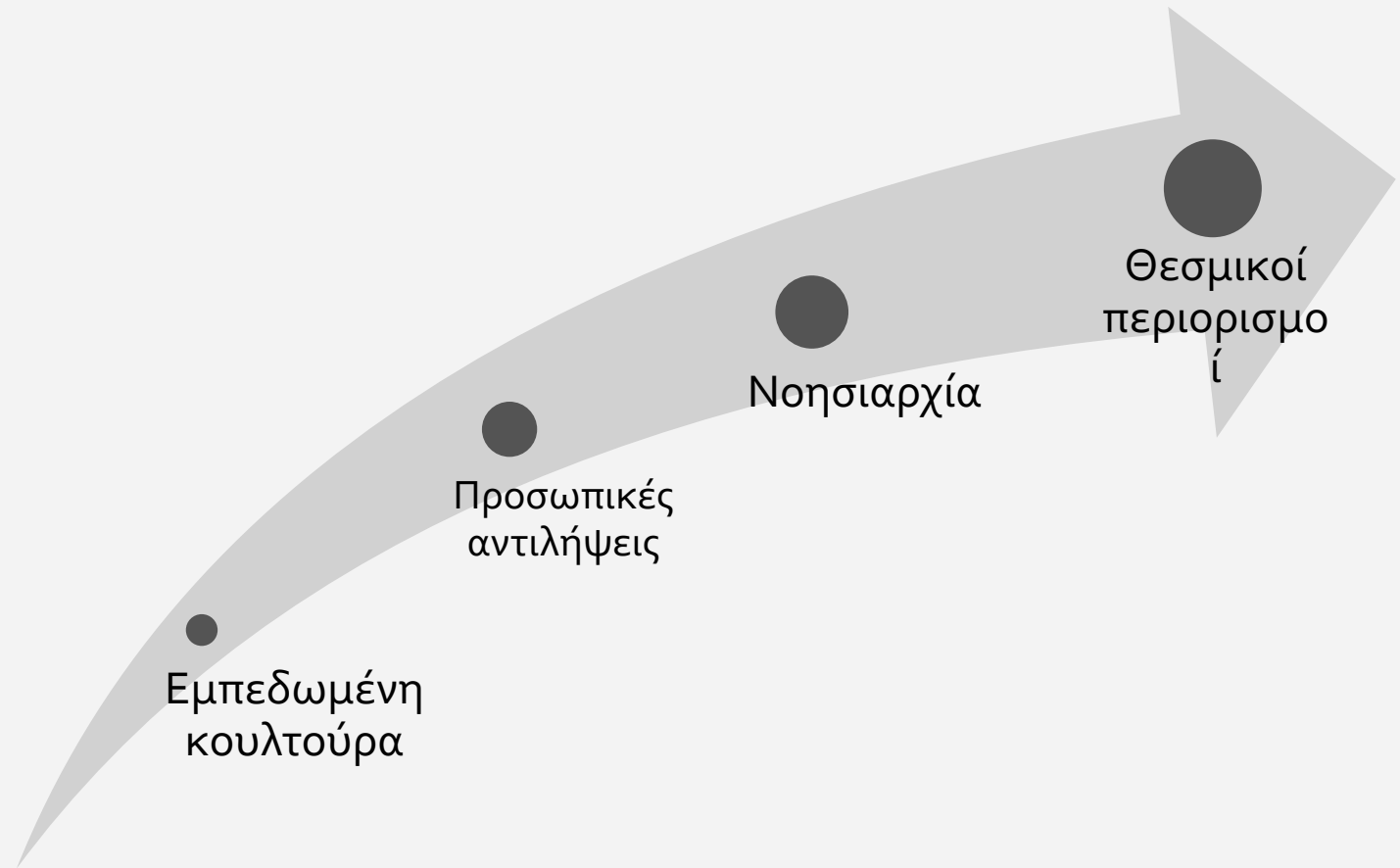
Ενδεικτικό Πρόγραμμα και Εικονογράφηση Μαθημάτων

ΕΛΛΗΝΙΚΑ	ΑΒΥΔΕΖΗΘΙΚΑ	ΕΠΙΣΤΗΜΗ/ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ	
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ		ΤΕΧΝΗ	
ΙΣΤΟΡΙΑ		ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ		ΑΓΩΓΗ ΖΩΗΣ	
ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ		ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	
ΜΟΥΣΙΚΗ		ΑΓΓΛΙΚΑ	aBcdef

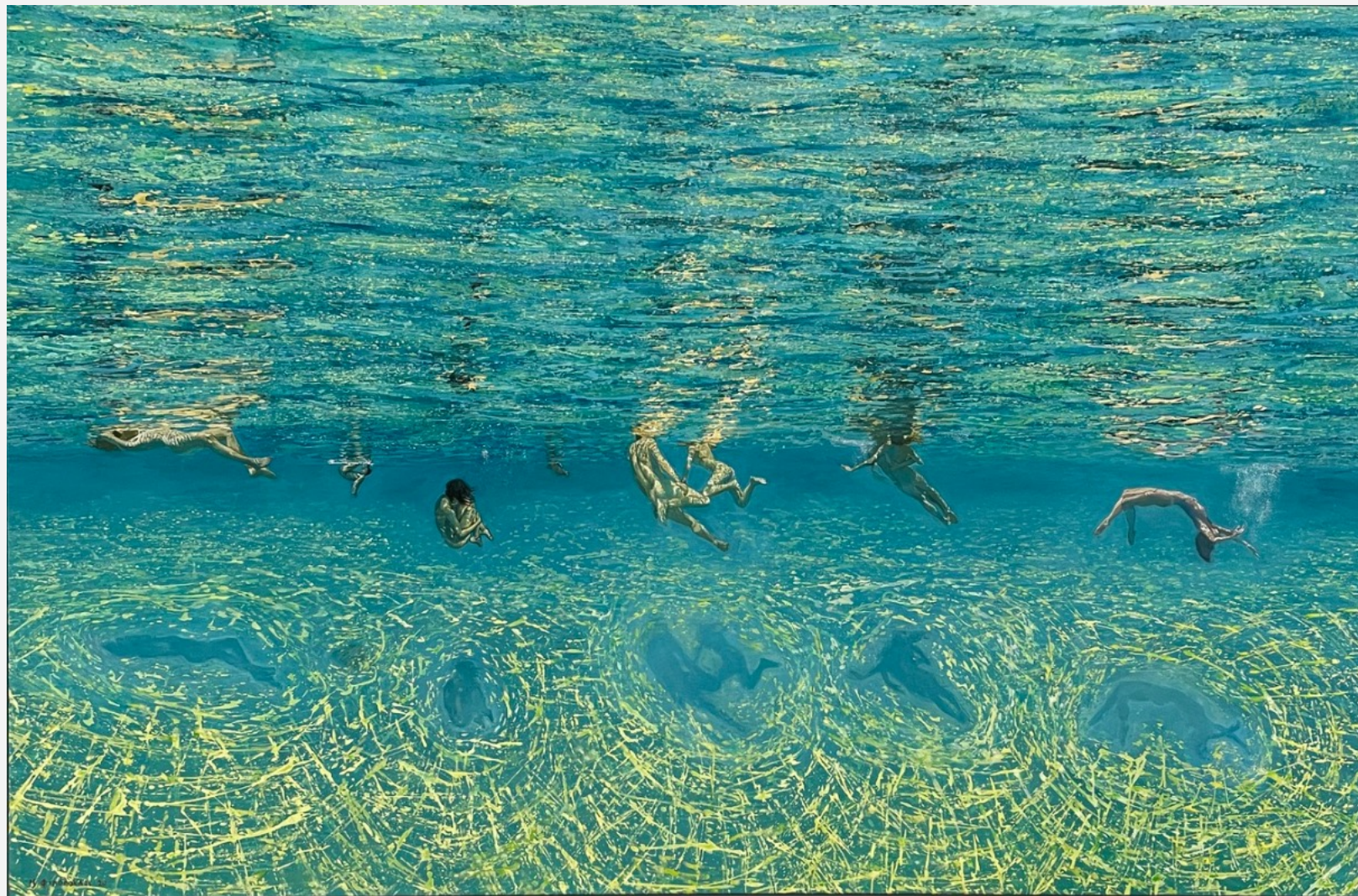
Ορατότητα

- Χάρτης με τις χώρες προέλευσης των μαθητών/τριών του σχολείου
- Επιγραφές σε πολλές γλώσσες
- Ανάδειξη πολιτισμικών στοιχείων των αλλοδαπών μαθητών/τριών σε γιορτές και εκδηλώσεις του σχολείου
- Ακούν το όνομά τους και τους απευθύνονται
- Προσπαθούμε να μάθουμε έστω ένα χαιρετισμό στη γλώσσα τους
- Δημιουργία ευκαιριών αλληλεπίδρασης με άλλα παιδιά μέσω μη λεκτικών πλαισίων

Καλά τα είπαμε, αλλά...

Σας
ευχαριστούμε!

Μαρία Φιλοπούλου, *Κολυμβητές κάτω από το νερό*, Λάδι σε πανί, 130 X 197,3 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη